

Kompiuteris – darželinuko draugas?!



XXI amžius ne veltui yra vadinamas informacinių technologijų era. Greičiausiai nerastume šeimos, kurioje nebūtų mobilusis telefonas, kompiuteris. Sparti informacinių technologijų raida paliečia ne tik suaugusįjį, bet ir mažą žmogutį. Atlikta nemažai mokslinių tyrimų, kuriuose analizuojama, kaip informacinių technologijų naudojimas įtakoja 3–6 metų vaikų raidą. Lietuvoje atlikti tyrimai rodo, jog **daugiau nei pusę laiko** ikimokyklinio amžiaus vaikai praleidžia **žaisdami kompiuterinius žaidimus**. Tarp ikimokyklinukų dominuoja nuotykinio, strateginio–kovinio ir ugdomojo–didaktinio pobūdžio kompiuteriniai žaidimai. Mokslininkai pastebi, mergaitės dažniau kompiuteriu mėgsta rašyti ar piešti, renkasi ramesnius siužetinius, o berniukai – strateginio-kovinio pobūdžio žaidimus. Nemaža dalis vaikų „naršo“ po Youtube – žiūri **įvairaus** siužeto filmukus, klausosi muzikos, dar kiti lanko tokias socialines paskyras, kaip Facebook, kurios yra leidžiamos turėti tik **nuo 13 metų**.

Labai svarbus tėvų vaidmuo ir požiūris, kokio amžiaus vaikui, kiek ilgai ir kokių tikslų leisti naudotis kompiuteriu.

Taigi, kokie būtų naudojimosi kompiuteriu plusai ir minusai darželinio amžiaus vaikučio raidai?

“PLIUSAI”

Yra grupė vaikų, kurie praleidžia minimalų laiko kiekį prie kompiuterio, siekdami patenkinti tik savo smalsumą. Tokiems vaikams, naudojimas kompiuteriu yra naudingas: išryškėja pozityvūs įvairių gebėjimų pokyčiai, padidėja matematinio mąstymo galimybės, kūrybiškumas, mažieji labiau patiki galimybe keisti supančią aplinką. Taip pat sparčiai vystosi vaikų savęs suvokimas, didėja pažinimo poreikis, ugdoma greita reakcija, naudojimas “pele” lavina rankų motoriką, vizualinį objektų supratimą, regėjimo-motorinę koordinaciją, atmintį ir dėmesį, loginį mąstymą. Tam tikros lavinamosios kompiuterinės programos skatina vaikų gebėjimą analizuoti, apibendrinti, klasifikuoti ir rasti sprendimus sudėtingoje situacijoje, siekti savo tikslo ir kt.

“MINUSAI”

Ikimokyklinio amžiaus vaikai mokosi suprasti ir pažinti pasaulį per pojūčius. Dažniausiai jiems reikia patiems viską liesti, ragauti, uostyti, išgirsti ir pamatyti. Kompiuteris, šiuo atveju, dažniausiai siūlo kopijuoti ir mėgdžioti tikrąjį pasaulį. Net pati smagiausia piešimo veikla kompiuteryje, kai ekrane matome greitai judantį teptuką, dirbtines žirkles, o pelės spragtelėjimu galime atlikti įvairius veiksmus, negalėtų prilygti realiems pojūčiams, kuriuos sukelia tikras sąlytis su dažais, modelinu, smėliu, popieriumi, žirkliėmis, teptuku. Dažnai, ilgai sėdint prie kompiuterio, tokio amžiaus vaikams slopinamas susidomėjimas paprastais vaikiškais žaidimais bei bendravimas su bendraamžiais. Mažėja dėmesio koncentracija realybėje, menkiau ugdoma

vaizduotė. Gali atsirasti per didelis emocingumas, nervingumas bendraujant su aplinkiniais, dėmesio koncentracijos sunkumai ir kt.

Reikia nepamiršti dar vieno aspekto – **vaiko sveikata**. Ilgai vaikui sėdint prie kompiuterio gali atsirasti akių paraudimas, blyškumas, susijaudinimas, netaisyklinga laikysena, neišlavėjusi smulkioji motorika, nutukimas - vaikai daugiau laiko praleidžia sėdėdami, nei judėdami ir būdami gryname ore.

Bernukai dažnai mėgsta žaisti kovinius žaidimus, kuriuose yra nemažai žiaurumo, prievartos, šaudymo, naikinimo elementų. Tyrimai rodo, kad toks vaikų užsiėmimas sukelia pernelyg aštrius pojūčius, norą demonstruoti jėgą, narsą, skatina agresiją, žiaurumą. Kompiuterinėse programose nemokoma, kaip atsiprašyti, užjausti, atleisti, nes "nukauti" virtualioje erdvėje herojai patys "atsigauna/prisikelia". Todėl dažnai nukenčia gerųjų savybių, tokių kaip užuojauta, meilė, noras padėti, rūpintis kitais žmonėmis, ugdymas. Vaikams sunkiai sekasi reikšti teigiamus jausmus, bet dažnai puikiai įvardina ir pavaizduoja pykčio emociją.

Kaip matome, informacinių technologijų įtaka yra įvairiapusė, tad neteisinga būtų teigti, jog kompiuteris yra absoliutus blogis. Svarbu, jog tėveliai atkreiptų į straipsnio pradžioje išsakytą mintį: ***praleidimo prie kompiuterio laikas, dažnumas ir turinys***. Svarbu, jog tėveliai suprastų, kada kompiuteris vaikui yra ugdomoji priemonė, o kada žingsnis į socialinę izoliaciją nuo jį supančio realaus pasaulio.

Atminkime - kompiuteris naudingas tuomet, kada tarnauja kaip vaiko veiklos pajvairinimo priemonė greta knygų, dėlionių, kaladėlių, piešimo, lipdymo priemonių ir kt.

Parengė: psichologė Audronė Kriščiukaitienė

Psichologinės problemos

Tyrimai įspėja, kad vaikai nuolatos leidžiantys laiką prie TV ar kompiuterio, turi daugiau psichologinių problemų nei vaikai, kurie skiria tam ribotą laiką. Mokslininkai rekomenduoja darbui su kompiuteriu skirti ne daugiau 1-2 val. per dieną. Jie teigia, kad daugiau nei 2 val. prie kompiuterio praleidžiantiems vaikams 60 proc. didesnė psichologinių problemų tikimybė nei tiems, kurie kompiuteriui skiria mažiau laiko. Dar didesnis pavojus kyla tiems vaikams, kurie mažiau fiziškai aktyvūs. Tačiau fizinis aktyvumas neapsaugo nuo ilgalaikio naudojimosi kompiuteriu žalingo poveikio. Tyrimais nustatyta, kad dažnas ir ilgas TV žiūrėjimas ar buvimas prie kompiuterio sustiprina dėmesio ir aktyvumo sutrikimo simptomus.

Internetas yra galingas įvairios informacijos šaltinis ir juo naudojasi galybė žmonių. Šiuo metu yra labai populiarūs grupiniai pokalbiai ar žaidimai virtualioje erdvėje. Neprižiūrimi vaikai dėl to gali taip pat patirti psichologinės sveikatos sutrikimų. Tyrimais nustatyta, kad pernelyg didelis įsitraukimas į bendravimą ar žaidimus su keletu vartotojų vienu metu gali stiprinti vienišumo jausmą ar depresyvumą ir iškreipti vaiko gebėjimą atskirti tikrovę nuo simuliacijos. Be to, vaikai tampa lengvu išnaudojimo taikiniu virtualioje erdvėje ir apie tai plačiai nušviečiama žiniasklaidoje.

Internetas kupinas pornografijos. Prieiga prie seksualumą demonstruojančios medžiagos jauname amžiuje gali iš esmės sutrikdyti vaiko psichologinę sveikatą.

Ne mažiau grėsmingi vaikų psichologiniai sveikatai yra smurtiniai žaidimai. Tyrimais nustatyta, kad smurtinio pobūdžio žaidimai mažina vaikų jautrumą prievartai ir sustiprina jų priešišumą bei agresyvių elgesį.

Ar informacinės technologijos kelia pavojų vaikams?

Informacinės technologijos yra šiuolaikinė mūsų gyvenimo dalis ir jos ženkliai pagerino gyvenimo kokybę. Jų reikšmė žmonių gyvenime tik stiprės ir vaikai privalo mokėti jomis naudotis. Nuo tėvų, globėjų ir ugdytojų priežiūros bei požiūrio priklauso kaip kompiuterinės technologijos paveiks vaiką, teigiamai ar žalojančiai. Jie

patys turi būti technologiškai išprusę ir vadovauti vaikų tinkamam naudojimuisi kompiuterinėmis technologijomis.

Pravartu prisiminti, kad kompiuterinės technologijos yra tik lavinimo papildas, bet nepakeičia meno, knygų, muzikos, užsiėmimų lauke, sporto ar gyvo bendravimo su vaikais ar tėvais.

Straipsnį parengė šeimos psichoterapeutė Roma Šerkšnienė

Kompiuteris padarys vaiką protingesnį. Be jokių abejonių, kompiuteriai, ir ypač geros ugdomosios programos, padeda vaikui tobulėti ir netgi įgyti vertingų gebėjimų. Tačiau verta žinoti, kad kompiuteris neišmokys vaiko to, kam jis dar nepasirengęs. Ikimokyklinio amžiaus vaikas geriausiai ugdomi per pojūčius, o kompiuteryje tokios galimybės yra ribotos.

Vaikas nemokės bendrauti, jei daug laiko leis prie kompiuterio. Tyrimai rodo, kad tikslingai naudojamas kompiuteris moko vaikus dalintis, laukti savo eilės. Nemažai programų sudaro galimybes keliems vaikams žaisti vienu metu.

Jeigu vaikas mokės dirbti kompiuteriu, jis bus geriau pasirengęs ateičiai. Šis mitas turi šiek tiek tiesos, tačiau nereikėtų jį kompiuterį sudėti per daug vilčių.

Vaikas turi žinoti ir suprasti, kaip veikia kompiuteris. Jeigu vaikui neįdomu, neverta jo mokyti informacinių technologijų terminijos. Daug svarbiau, kad jis išmokytų elgtis su pele, tyrinėdamas ir bandydamas susirasti tai, ko reikia.

Jei vaikas sėdi per arti kompiuterio, susilpnės jo regėjimas. Amerikos okulistų asociacija nustatė, kad kompiuteriai yra saugūs ir, jei yra naudojami pagal paskirtį, nekelia ypatingos grėsmės vaiko regėjimui.

Pavojingas elektromagnetinis spinduliavimas. Šiuolaikiniai monitoriai atitinka visus saugos standartus, jų spinduliavimo lygis beveik nepavojingas net mažiems vaikams.

Atsakymą į klausimą „leisti vaiką prie kompiuterio, ar ne“, gali pasufleruoti supratimas, kad mažas vaikas nori visapusiškai pažinti realų ir virtualų pasaulį, žaisti, kurti, reikšti save džiaugtis bendravimu su bendraamžiais ir suaugusiais bei būti laiminga